УДК 159.9:343.985:343.98
DOI https://doi.org/10.32850/LB2414-4207.2026.42.19

ІНТЕГРАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ В ПСИХОЛОГІЇ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ДОКУМЕНТУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Татаренко Світлана В'ячеславівна,
orcid.org/0000-0001-9425-0227
доктор філософії в галузі права
(Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна)

Пекарський Сергій Петрович,
orcid.org/0000-0003-0538-0391
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна)

Зеленський Сергій Миколайович,
orcid.org/0000-0002-0945-4485
кандидат юридичних наук, доцент
(Донецький державний університет
внутрішніх справ,
м. Кропивницький, Україна)

Стаття присвячена систематизації зарубіжного досвіду психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності в частині, що стосується документування кримінальних правопорушень. Обґрунтовано, що документування злочину є не лише тактичною та процесуальною дією, а складним психологічним процесом, який вимагає від оперативного працівника швидкої оцінки обстановки, стійкості до стресу та здатності уникати когнітивних помилок під час фіксації доказової інформації. З'ясовано, що наявні дослідження зарубіжної практики здебільшого зосереджені на загальних організаційно-правових чи психологічних аспектах діяльності поліції, тоді як психологічна складова безпосередньо процесу документування правопорушень залишається розпорошеною між різними напрямами наукового пошуку. Метою статті є систематизація зарубіжного досвіду психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності, релевантного процесу документування кримінальних правопорушень та визначення перспективних напрямів його інтеграції у вітчизняну практику. Виокремлено п'ять блоків такого досвіду: психологічні механізми прийняття рішень оперативними працівниками в стресових умовах (досвід США, Норвегії, Швейцарії); технології підготовки, що моделюють процес документування, зокрема віртуальна та доповнена реальність (досвід Нідерландів, США); організаційно-технологічні моделі документування правопорушень, насамперед чеська система

© Татаренко С. В., Пекарський С. П., Зеленський С. М., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

електронного кримінального провадження E-Case Management System та практика залучення добровільних помічників поліції Ізраїлю до збору доказів; психологічні аспекти документування протиправних дій в умовах масових заворушень; системні моделі психологічного забезпечення поліцейської діяльності у Франції, Німеччині, Норвегії, Швеції, Канаді, Австралії та США, а також досвід реформування поліції Грузії, Чехії, Японії та Польщі. Для порівняння проаналізовано емпіричні дані про сучасний стан психологічного забезпечення діяльності правоохоронців в Україні, які засвідчують виражений рівень стресу та емоційного вигорання серед працівників і підтверджують ефективність навіть локальних психологічних інтервенцій. Визначено перспективні напрями інтеграції зарубіжного досвіду у вітчизняну практику: впровадження технологій віртуальної реальності для відпрацювання навичок огляду місця злочину; розвиток уніфікованих електронних систем документування; функціональний розподіл обов'язків під час документування в умовах підвищеного ризику; інституціоналізацію систематичного психологічного супроводу працівників оперативних підрозділів. Зроблено висновок, що психологічна якість документування кримінальних правопорушень визначається трьома взаємопов'язаними чинниками – психологічною готовністю працівника, наявністю відповідних технологій підготовки та системністю інституційної психологічної підтримки, а імплементація зарубіжного досвіду має узгоджуватися з вимогами чинного оперативно-розшукового та кримінального процесуального законодавства України, а також орієнтуватися на стандарти, узяті державою в межах євроінтеграційних зобов'язань.

Ключові слова: документування кримінальних правопорушень, оперативно-розшукова діяльність, психологічна готовність, зарубіжний досвід, психологічне забезпечення, віртуальна реальність, електронне кримінальне провадження.

INTEGRATION OF FOREIGN EXPERIENCE IN THE PSYCHOLOGY OF OPERATIONAL AND INVESTIGATIVE ACTIVITY IN DOCUMENTING CRIMINAL OFFENCES

Tatarenko Svitlana Viacheslavivna,
orcid.org/0000-0001-9425-0227
PhD in Law
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, Ukraine)

Pekarskyi Serhii Petrovych,
orcid.org/0000-0003-0538-0391
Candidate of Law, Associate Professor
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, Ukraine)

Zelenskyi Serhii Mykolaiovych,
orcid.org/0000-0002-0945-4485
Candidate of Law, Associate Professor
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, Ukraine)

The article is devoted to the systematization of foreign experience in the psychological support of operational and investigative activity relevant to the process of documenting criminal offences. It is substantiated that documenting a crime is not merely a procedural

and technical act but a complex psychological process that requires an operative officer to rapidly assess the situation, withstand stress, and avoid typical cognitive errors while recording evidentiary information. It is established that existing studies of foreign practice are mostly focused either on the organizational and legal aspects of police activity or on general issues of psychological support for law enforcement officers, while the psychological component of the documentation process itself — decision-making under pressure, training technologies for crime-scene recording, and the psychological consequences of documenting high-profile crimes — remains scattered across different areas of scholarly inquiry. The purpose of the article is to systematize foreign experience in the psychological support of operational and investigative activity relevant to the documentation of criminal offences and to identify promising directions for its integration into domestic practice. Five blocks of such experience are distinguished: psychological mechanisms of decision-making by operative officers under stress, illustrated by the experience of the United States, Norway, and Switzerland; training technologies that directly model the documentation process, in particular virtual and augmented reality, illustrated by the experience of the Netherlands and the United States; organizational and technological models of offence documentation, primarily the Czech electronic criminal proceedings system E-Case Management System and the Israeli practice of engaging volunteer police assistants in evidence collection; psychological aspects of documenting unlawful actions during mass riots; and systemic models of psychological support for police activity in France, Germany, Norway, Sweden, Canada, Australia, and the United States, together with the experience of police reform in Georgia, the Czech Republic, Japan, and Poland. As a contrasting background, empirical data on the current state of psychological support for law enforcement officers in Ukraine are analysed, demonstrating a pronounced level of stress and emotional burnout among personnel while confirming the measurable effectiveness of even localized psychological interventions. Promising directions for integrating foreign experience into domestic practice are identified, namely the introduction of virtual reality technologies for training crime-scene examination skills, the development of unified electronic documentation systems, the functional distribution of duties during documentation under conditions of heightened risk, and the institutionalization of systematic psychological support for operational unit personnel. It is concluded that the psychological quality of documenting criminal offences is determined by three interrelated factors — the officer's psychological readiness, the availability of appropriate training technologies, and the systemic nature of institutional psychological support — and that the implementation of foreign experience in Ukraine must be consistent with the requirements of current criminal procedural legislation and oriented toward the standards adopted by the state within its European integration commitments.

Key words: documentation of criminal offences, operational and investigative activity, psychological readiness, foreign experience, psychological support, virtual reality, electronic criminal proceedings.

Постановка проблеми. Документування кримінальних правопорушень у структурі оперативно-розшукової діяльності – це не лише тактичні та процесуальні дії щодо фіксації слідів, речових доказів чи показань, а складний психологічний процес, що вимагає від оперативного працівника швидкої оцінки ситуації, стійкості до стресу, уміння приймати рішення в умовах дефіциту часу та інформаційної невизначеності. Сама оперативно-розшукова діяльність, визначена законодавцем як система гласних і негласних пошукових та контррозвідувальних заходів [1], від початку передбачає, що фіксація інформації про злочин відбувається не в кабінетних, а в часто непередбачуваних, динамічних умовах. Кримінальний процесуальний кодекс України, своєю чергою, закріплює конкретні процесуальні форми такої фіксації, включно

з протоколюванням негласних слідчих (розшукових) дій [2], проте сам процес якісного, психологічно витриманого документування – те, як саме працівник сприймає, утримує в увазі та послідовно фіксує деталі обстановки, – лишається поза межами суто нормативного регулювання.

Якість документування злочину часто визначається не стільки знанням процесуальних норм, скільки психологічною готовністю особи, яка це документування здійснює – її здатністю зберігати концентрацію уваги, адекватно сприймати деталі обстановки, протистояти емоційному тиску та уникати типових когнітивних помилок під час фіксації доказової інформації.

Курс на європейську інтеграцію, узгоджений Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [3], та узяті Україною зобов'язання за Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод [4] вимагають приведення вітчизняної правоохоронної практики у відповідність до стандартів, що склалися в розвинених правових системах, а це неможливо без вивчення того, як саме психологічна складова документування правопорушень забезпечується в цих системах.

Проблема, однак, полягає в тому, що наявні дослідження зарубіжної практики здебільшого зосереджені або на організаційно-правових аспектах діяльності поліції, або на загальних питаннях психологічного забезпечення правоохоронців, тоді як психологічна складова безпосередньо процесу документування правопорушень – прийняття рішень під тиском, технології підготовки до фіксації місця події, психологічні наслідки участі в документуванні резонансних злочинів – залишається розпорошеною між різними напрямами наукового пошуку. Систематизація цього розрізненого доробку та визначення придатних для української практики елементів зарубіжного досвіду є завданням, розв'язання якого підвищить як ефективність документування кримінальних правопорушень, так і психологічну стійкість працівників, які цю функцію виконують.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання психологічного забезпечення правоохоронної діяльності в зарубіжному вимірі досліджували передусім ті науковці, які прицільно вивчали конкретні національні моделі.

А. Бігуняк пропонує теоретичну модель психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби, виокремлюючи мотиваційно-ціннісний, професійно-операційний та вольово-регулятивний компоненти готовності [5, с. 31]; ця модель, хоч і побудована на узагальненні переважно зарубіжних емпіричних досліджень, безпосередньо стосується психологічних передумов ефективної фіксації обстановки в стресових умовах. О. Романенко йде дещо іншим шляхом, систематизуючи зарубіжний досвід психологічного супроводження конкретних службових ситуацій – від прийняття рішень про застосування зброї до складання психологічних портретів підозрюваних під час слідчих дій [6, с. 19].

Окрему групу становлять дослідження, присвячені технологіям підготовки персоналу. А. Таргоній аналізує практику використання коучингу в поліції Норвегії, Великої Британії, Нігерії та Об'єднаних Арабських Еміратів [7].

А. Джус та Н. Мілорадова розглядають застосування технологій віртуальної та доповненої реальності в психологічній підготовці правоохоронців, зокрема досвід Поліцейської академії Нідерландів [8, с. 90]. Близьку тематику, хоч і в дещо іншому ракурсі – через призму організаційно-правових реформ, досліджує С. Гусаров, аналізуючи досвід Ізраїлю, Чехії, Грузії, Польщі та Німеччини [9].

Системний погляд на трансформацію поліцейських органів у психолого-правовому ракурсі представлено в роботі О. Бандурки та О. Євдокімової, де проаналізовано реформи поліції Грузії, Чехії, Японії, Польщі та США [10, с. 130–137].

Питання міжнародного досвіду психологічної підготовки до служби в поліції докладно висвітлено А. Желізняк [11], а Г. Звірянський та О. Михайловська систематизують моделі психологічного забезпечення поліцейських у США, Німеччині, Франції, Швеції, Норвегії, Канаді та Австралії [12, с. 20–21].

Окремим напрямом є дослідження зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням, представлене С. Чернявським, М. Грібовим та А. Корзуном [13], яке має безпосереднє значення для розуміння психологічних аспектів документування протиправних дій у складі натовпу.

Контрастним тлом для оцінки цього зарубіжного досвіду слугують емпіричні дані С. Клюєва про сучасний стан психологічного супроводу правоохоронців в Україні, отримані на базі Головного управління Національної поліції у Львівській області [14].

Водночас, незважаючи на наявність цього доробку, узагальнювального дослідження, яке зводило б розрізнені фрагменти зарубіжного досвіду саме навколо психологічної складової документування кримінальних правопорушень, у вітчизняній науці немає, що й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета статті – систематизувати зарубіжний досвід психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності, релевантний процесу документування кримінальних правопорушень, та визначити перспективні напрями його інтеграції у вітчизняну практику.

Виклад основного матеріалу. Документування кримінального правопорушення завжди починається з прийняття рішення – про те, як інтерпретувати обстановку, кому надати пріоритет у фіксації, наскільки довіряти першим враженням. Саме тому першим блоком зарубіжного досвіду, вартим уваги, є дослідження психологічних механізмів прийняття рішень оперативними працівниками в стресових умовах. Показовим є американське дослідження реакцій поліцейських офіцерів на смертельні зіткнення з громадськістю: проаналізувавши відповіді 39 офіцерів на 233 симульовані ситуації, дослідники встановили, що рішення найчастіше ґрунтувалося на підозрілих сигналах, факторах навколишнього середовища та наявності зброї, а найпоширенішим результатом виявився «пас» – тобто відмова від негайної дії на користь подальшого спостереження [6, с. 21]. Це спостереження має пряме значення для документування: працівник, який фіксує місце події чи обставини затримання, теж постійно балансує між швидкістю реагування і ризиком неповної чи помилкової фіксації.

Цікавим є й порівняльне дослідження ефективності традиційного тренінгу з вогнепальної зброї та спеціально розробленого навчання з тактичного контролю погляду й зорової уваги: виявилося, що саме теоретична підготовка з контролю уважності, а не суто технічне тренування стрільби, найбільше підвищує якість прийняття рішень і швидкість реакції [6, с. 21].

За аналогією можна припустити, що аналогічний принцип – пріоритет розвитку уважності та сприйняття над механічним відпрацюванням процедур – застосовний і до підготовки працівників, які документують місце злочину: натренована здатність помічати деталі обстановки важливіша за саме знання форми протоколу.

Норвезький досвід додає до цієї картини вимір прийняття рішень в умовах гібридної загрози: дослідження командирів поліції та військових підрозділів засвідчило суттєві відмінності в перевагах щодо одностороннього чи міжвідомчого реагування залежно від фази конфлікту – мирного часу, активних дій чи постконфліктного періоду [6, с. 20].

Швейцарський досвід, своєю чергою, демонструє важливість завчасного скринінгу: опитування 1073 франкомовних поліцейських дозволило виокремити профілі працівників із різним рівнем уразливості до посттравматичного стресового розладу та професійного вигорання залежно від індивідуальних копінг-стратегій [6, с. 20]. Це

підказує практичний висновок: працівників, яких залучають до документування особливо тяжких чи резонансних злочинів, доцільно попередньо діагностувати саме за такими профілями вразливості, а не лише за загальною професійною придатністю.

Другий блок зарубіжного досвіду стосується технологій підготовки, які безпосередньо моделюють процес документування. Найбільш показовим тут є досвід Поліцейської академії Нідерландів, де застосовують два типи віртуальних симуляцій: перший спрямований на реагування на кримінальні правопорушення та надзвичайні ситуації, а другий дозволяє досліджувати місця злочинів для аналізу обстановки й відпрацювання навичок огляду – причому ця практика корисна як для майбутніх патрульних, так і для діючих працівників поліції [8, с. 90]. Це, по суті, пряма технологічна відповідь на психологічну проблему документування: замість того, щоб формувати навички огляду місця злочину виключно на реальних, часто емоційно обтяжливих випадках, нідерландська модель дозволяє напрацювати стійкий алгоритм сприйняття обстановки в безпечному симульованому середовищі. У США за подібним принципом адвокати у співпраці з художниками й відеографами створюють тривимірні відеоролики на основі реальних справ, які потім використовують у навчанні криміналістиці [8, с. 90], а програмне забезпечення Apex Officer моделює ситуації з можливістю обирати психологічні стани персонажів, що тренує не лише технічні навички, а й здатність розпізнавати емоційний стан учасників події [8, с. 89].

Суміжний напрям технологічної підготовки – це коучинг, який А. Таргоній визначає як технологію розвитку потенціалу особистості для досягнення узгоджених цілей через зміну моделей поведінки [7]. У Норвегії психологія з елементами коучингу є обов'язковим предметом підготовки поліцейських, причому акцент зроблено на принципі «розумної достатності» – застосуванні сили лише тоді, коли спілкування, інформування чи попередження не дають результату [7]. У Великій Британії коучинговий підхід впроваджено в підготовку поліцейських-водіїв: п'ятиденна програма навчання підвищила обізнаність водіїв, гнучкість поведінки та знизила рівень ризикованих дій [7]. У Нігерії коучингові сесії застосовували для управління професійним стресом серед поліцейських, які регулярно стикаються з травматичними подіями [7]. Хоч ці приклади не стосуються документування правопорушень буквально, вони ілюструють загальний принцип: психологічна підготовка, побудована на розвитку саморефлексії та гнучкості поведінки, підвищує якість будь-якої професійної дії, що вимагає точності під тиском, а документування злочину є саме такою дією.

Третій блок зарубіжного досвіду – це організаційно-технологічні моделі, які прямо стосуються самого процесу документування. Найпоказовішим прикладом тут є чеська система електронного кримінального провадження E-Case Management System, що функціонує з 2006 року і об'єднує понад 70 уніфікованих електронних формулярів процесуальних документів [9]. Її психологічна цінність полягає не лише в технічній автоматизації: система звільняє працівника поліції від рутинного адміністративного навантаження – повторного внесення тих самих даних, ручного формування статистики, що, за оцінкою самих чеських поліцейських, суттєво знижує рівень операційного стресу і дозволяє зосередити психологічний ресурс на змістовній частині фіксації обставин злочину, а не на технічному оформленні [9]. Психологічно це означає переведення частини когнітивного навантаження з пам'яті працівника на систему, що особливо важливо в умовах, коли документування відбувається в стресовій обстановці безпосередньо на місці події. Показово, що вітчизняний Єдиний реєстр досудових розслідувань, на відміну від чеської моделі, є обов'язковим процесуальним сегментом для слідчого і прокурора одночасно [2], але ще не реалізує функції автоматизованого процесуального діалогу між ними, які закладено в E-Case Management System.

Іншим показовим прикладом є досвід Ізраїлю, де серед напрямів діяльності добровільних помічників поліції окремо виділено детективну та інформаційну роботу: добровольці з відповідною підготовкою беруть участь у зборі доказів, допомагають детективам у розслідуванні кримінальних справ, а також використовуються як оператори центрів спостереження та для документування доказів за допомогою фото– і відеотехніки [9]. Цей розподіл функцій ілюструє принцип, який варто враховувати й в українській практиці: документування злочину – це не виключно функція слідчого чи оперативного працівника, а процес, який може й має залучати спеціально підготовлених допоміжних суб'єктів, що знижує психологічне навантаження на основний особовий склад.

Четвертий блок стосується психологічних аспектів документування протиправних дій в умовах масових заворушень – ситуації, що поєднує найвищий рівень стресу з найбільшою потребою точної фіксації подій.

С. Чернявський, М. Грібов та А. Корзун, аналізуючи практику силового припинення масових заворушень, описують виокремлення в структурі оперативних груп окремих підрозділів документування, завдання яких – паралельно з діями груп блокування і вилучення фіксувати злочинні дії учасників заворушень і збирати докази їхньої вини [13, с. 18]. Автори також звертають увагу на застосовувані в окремих країнах неконтактні способи розосередження натовпу – зокрема технічні засоби, що дозволяють здійснювати документування протизаконних дій одночасно з переміщенням натовпу в заданому напрямку, без прямого фізичного контакту [13, с. 18]. Психологічна цінність такого розподілу функцій полягає в тому, що працівник, чиє завдання – виключно фіксація, може зосередитися на якості документування, не розпорошуючи увагу між фіксацією й участю в силовому протистоянні, що неминуче знижувало б точність обох дій.

П'ятий блок зарубіжного досвіду – це системні моделі психологічного забезпечення поліцейської діяльності загалом, які створюють інституційне підґрунтя для якісного виконання всіх професійних функцій, включно з документуванням. А. Желізняк систематизує досвід низки країн: у Франції та Німеччині розроблено розгалужені психологічні програми, що поєднують післякризову допомогу з превентивними заходами та систематичними профільними обстеженнями для раннього виявлення емоційного вигорання [11, с. 102]; у Норвегії та Швеції пріоритет надається довірі між поліцейськими й психологами та створенню простору для відкритого обговорення проблем без стигматизації; у Канаді та Австралії розвинені психоосвітні програми й системи менторства, а особливу увагу приділено адаптації ветеранів служби [11, с. 102–103]. Г. Звірянський та О. Михайловська, аналізуючи аналогічний масив досвіду, додають важливу деталь щодо США: тут діє розвинена програма управління стресом із систематичними консультаціями фахівців і профілактикою посттравматичного стресового розладу після участі в ризикованих операціях [12, с. 20]. О. Бандурка та О. Євдокімова доповнюють цю картину історичним виміром, показуючи на прикладах Грузії, Чехії, Японії та Польщі, що успішні реформи поліції завжди супроводжувалися не лише організаційними змінами, а й цілеспрямованою роботою з формування нової професійної ідентичності працівників, психологічної безпеки та залученості до трансформаційних процесів [10, с. 134–136].

Показово, що жодна із зазначених моделей не розглядає психологічне забезпечення як ізольовану функцію: в усіх випадках воно вбудоване в щоденну організацію служби – від обов'язкових профільних обстежень у Франції й Німеччині до інституту довірчих стосунків у Норвегії та Швеції. Для процесу документування кримінальних правопорушень це означає, що якість фіксації доказової інформації не можна поліпшити суто методичними вказівками – вона залежить від загального психологічного

стану працівника, який, своєю чергою, формується системною, а не епізодичною психологічною підтримкою.

Контрастним тлом для оцінки цього зарубіжного досвіду слугують емпіричні дані про сучасний стан психологічного супроводу правоохоронців в Україні. Дослідження С. Клюєва, проведене на базі Головного управління Національної поліції у Львівській області, засвідчило виражений рівень утоми та стресу в значної частини опитаних працівників, ознаки професійного й емоційного вигорання, а також стійкі кореляційні зв'язки між рівнем внутрішньої напруженості та показниками робочого навантаження, контролю і прийняття відповідальності [14, с. 73]. Після проведення серії психологічних тренінгів дослідник зафіксував позитивну динаміку – зниження рівня втоми й стресу з вираженого до помірного, підвищення задоволеності робочим колективом та усвідомлення професійних цілей [14, с. 76]. Це підтверджує: навіть локальні, фрагментарні психологічні інтервенції дають вимірюваний ефект, а отже, системна імплементація зарубіжних моделей здатна дати ефект значно більший.

Узагальнюючи розглянутий матеріал, можна виокремити кілька напрямів, найбільш придатних для адаптації в українській практиці документування кримінальних правопорушень. По-перше, це впровадження технологій віртуальної реальності для відпрацювання навичок огляду місця злочину за нідерландською моделлю – що дозволило б формувати стійкі алгоритми сприйняття обстановки без додаткового травматичного навантаження на працівників. По-друге, це розвиток уніфікованих електронних систем документування за прикладом чеської E-Case Management System, які знижують операційний стрес через автоматизацію рутинних процесів фіксації. По-третє, це функціональний розподіл обов'язків під час документування в умовах підвищеного ризику – за прикладом ізраїльської практики залучення спеціалізованих добровільних помічників та підрозділів документування під час масових заворушень. По-четверте, це інституціоналізація систематичного психологічного супроводу – обов'язкових профільних обстежень, довірчих програм підтримки та психоосвітніх ініціатив за прикладом Франції, Німеччини, Норвегії, Швеції, Канади й Австралії.

Висновки. Зарубіжний досвід психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності містить значний потенціал для вдосконалення процесу документування кримінальних правопорушень в Україні. Аналіз показав, що психологічна якість документування визначається трьома взаємопов'язаними чинниками: індивідуальною психологічною готовністю працівника до прийняття рішень в умовах стресу й невизначеності, наявністю технологій підготовки, які моделюють реальні умови фіксації обставин злочину без надмірного травматичного навантаження, та інституційною системністю психологічної підтримки, що убезпечує працівника від накопичення професійного виснаження. Розглянутий досвід Нідерландів, Чехії, Ізраїлю, США, Норвегії, Швейцарії, Франції, Німеччини, Швеції, Канади, Австралії, Грузії, Японії та Польщі демонструє різні, але взаємодоповнювані шляхи реалізації цих чинників – від технологій віртуальної реальності та електронного документообігу до системних програм психологічної підтримки впродовж усієї службової кар'єри. Імплементація таких підходів в Україні має узгоджуватися з вимогами чинного кримінального процесуального законодавства [2] та орієнтуватися на стандарти, узяті державою в межах євроінтеграційних зобов'язань [3; 4].

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробці пілотної програми впровадження технологій віртуальної реальності для підготовки оперативних працівників до огляду місць подій в умовах воєнного стану, а також в емпіричному порівнянні ефективності різних моделей психологічного супроводу документування резонансних кримінальних правопорушень у вітчизняній практиці.

Список використаних джерел:

1. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних «*Законодавство України*» / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/2135-12 (дата звернення: 30.06.2026).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «*Законодавство України*» / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17 (дата звернення: 30.06.2026).

3. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16.09.2014 № 1678-VII // База даних «*Законодавство України*» / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/1678-18 (дата звернення: 30.06.2026).

4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17.07.1997 № 475/97-ВР // База даних «*Законодавство України*» / *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/475/97-вр (дата звернення: 30.06.2026).

5. Бігуняк А. Теоретична модель багатокомпонентної психологічної готовності працівників поліції до екстремальних умов служби. *Ментальне здоров'я*. 2026. № 2. С. 30–37. DOI: https://doi.org/10.32782/3041-2005/2026-2.6

6. Романенко О. Актуальні напрями психологічного супроводження професійної діяльності правоохоронців. *Юридична психологія*. 2023. № 2 (33). С. 18–25. DOI: https://doi.org/10.33270/03233302.18.

7. Таргоній А. Зарубіжна практика використання коучингу в діяльності службовців поліції. *ЛітописВолині*. 2023. Чис. 28. С. 376–379. DOI: https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.55.

8. Джус А., Мілорадова Н. Використання віртуальної реальності у психологічній підготовці працівників правоохоронних органів. Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 31 жовтня 2024 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 87–91. DOI https://www.doi.org/10.32782/31-10-2024

9. Гусаров С. Можливості впровадження в Україні ефективних сучасних зарубіжних моделей організації і діяльності органів поліції. Police activity in Ukraine and European countries: modern standards and unification options : collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. С. 32–55. DOI: https://doi.org/10.30525/978-9934-26-185-5-2.

10. Бандурка О., Євдокімова О. Досвід трансформації поліцейських органів зарубіжних країн: психолого-правовий ракурс. *Європейські перспективи*. 2022. № 3. С. 129–139. DOI: https://doi.org/10.32782/EP.2022.3.21.

11. Желізняк А. Міжнародний досвід психологічної підготовки до служби у поліції та психологічного забезпечення поліцейських. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 3, ч. 2. С. 100–103. DOI: https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.2.15.

12. Звірянський Г., Михайловська О. Психологічне забезпечення службової діяльності поліції: міжнародний досвід та перспективи правового регулювання в Україні. Актуальні проблеми психологічного забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 31 жовтня 2024 р.). Київ : ДНДІ МВС України, 2024. С. 19–23. DOI: https://www.doi.org/10.32782/31-10-2024

13. Чернявський С., Грібов М., Корзун А. Використання в Україні зарубіжного досвіду протидії масовим заворушенням. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.* 2021. № 1 (118). С. 8–22. DOI: https://doi.org/10.33270/01211181.8

14. Клюєв С. Психологічний супровід службової діяльності працівників правоохоронних органів в умовах кризових ситуацій : кваліфікаційна робота магістра / наук. кер. З. Кісіль. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 90 с.

Дата першого надходження статті до видання: 30.06.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.08.2026